

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 21. ЈАНУАРА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ ИПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ДЕМОН.

(Наставак.)

Духовник (као ван себе.)

Ох, вечита правицо небеска
Хвала теби на тренуту овом!
Из крила си чедо ми отргла,
У сред легла душманскога вргла,
Да душманом срца окрављује,
Да братинство међу браћом снује.
Хвала теби вечна право неба!

Мустафа.

Прости, попе, —

Духовник.

Просто — просто — беже!

Ибрахим.

Алах Ђерим, олагну ми срце!
Али овћен остати не морем,
А ти остал, алал нек ти буде,
Ја од крви не направи воду:
Што је чије нега му и буде.

(Одлази)

Мустафа (за њим)

И биће му стари Ибрахим!
Иза вас је наша Босна, беже.
А ми Србом браћа смо рођена, —
Док нас Осман турски не научи,
Као што нас је клањат' научио.

Духовник.

Тако, сине, алах те саслушао.
Проста т' била крв рођена оца
Када својом браћи припомажеш.
Прићи тамо твојој браћи сродној,
Скупила се чеда једне мајке —
Твоје место међу њима стоји.

(С Мустафом излази)

(Дворана се смрачи. Демон излази)

Демон.

Без облака неба нема —
У облаку муња седи,
Али муња паклу циља.
У облаке кнез је полетио,
Али муња у мојој је руци. —
Два сам цара у провалу згуроа,
Олтар свети под ноге сам вргао,
Разуздао сам мржњу и освету,
Отуђио што је своје било,
Раставио што се пригрлило,
Разорио што је стално било.

Мојој сили све подлеже,
Све што негда силно беше.
Рука моја овде влада,
Тој се руци кнез не нада —
А та ј' рука пуна злата,
Пуна власти и берата.
Док њом макнем — кнеза неста
Са овога сјајног места.
Ја с њом махну, а освета
Сустиће га до крај света.

Око двора пропузале
Јетке змије и шкорније,
С јакренима коло завезале —
У сред кола тебе, кнеже, гледам,
Промаши л' те јакреп љути
Ујешће те јетка гуја.
Силно су ти крила ојачала,
Под небом ти доскочит' не могу,
Ал' што земљом кроз мрак гмиже
Куд ја хоћу, свуда стиже. (Изчезава.)
(Дворана се осветли.)
(Улази кнез Михаило)

Кнез Михаило.

Сјајно небо пуно ведре наде
Зар ћеш једном засијат' нам стално;
Из грехова минулих колена
Зар ће једном изчезнути клетва.
Тешка клетва кроз векове траје,
Тешка мука јоште не престаје. —
Ко ће главу са земље дигнути
Кад му тело укочено стоји? —
Српско племе тело растурено,
Тешко да се с душом грлит' може:
Удови су оруђа нејака
У туђинској руци — —

(Улази духовник.)

А ја један међу свима хоћу
Да искушим рукама нејаким
Што векови раставише силно?! —
Таште жеље за сујетне душе!
Владаоцу дани су бројани,
А народи вековима живе!
Ко ће с веком да у борбу лети?!

Духовник.

Који за дан дело века ствара.

Кнез Михаило.

Мелентије, стара слуго божја!
Зар и ти се твога сећаш кнеза?

Духовник.

Ко се Срба сећат' не престаје,
Тог се радо сваки Србин сећа.
Ти си Србом, драги господару,
Једним махом задену крила —
Долетише из даљних крејева,
Да ти братску своју пруже руку,
Да ти српско своје нуде срце.
(Махне руком. Отвори се застор и излазе Срби свију
племена.)

Ево, кнеже, чеда једне мајке
Растурена по голему свету.
Што насиље негда растурило,
Твоја љубав прикунила с нова.
Њихна снага, твоја ј' снага кнезе!

Војвођанин.

Од два века силом одвајани,
Ни за часак одвојени нисмо.
У туђини живот боравећи
Чували смо, бранили смо своје.
Од Будима па до Сланкамена

Крвним трагом гонили смо Турбе.
Што смо слогом нашом сачували,
Што смо снагом нашом привредили,
То је српско, а ти Србом глава,
А што од сад ваља очувати,
С тобом ћемо да чувамо, кнеже;
А што ваља Србом освојити,
С тобом ћемо освојити, кнеже!

Рват.

Са Србима Рват од вајкада
Своју судбу делио је братски,
Срећу српску у рукама држиши,
Ша и наше буди ... ар, кнеже!

Радарин.

Кад се корен у здравици храни
Дрво цело с нова ће да расте.
Ти си Србом корен сачувао,
На све стране проклијало шиље:
Дај да с тобом гору негујемо,
Мајку земљу с њом да закрилимо.

Херцеговац.

Херцегова земља посестрима,
Уза браћу стојала је вјерно;
Кроз мрак густи вековнога ропства
Наш мачи сијали су светло,
Нашег мача ти си рука, кнеже,
Куд потегнеш там' ће крвно пасти.

Албаназац.

На високим Дечанима
Бео мрамор јоште светли;
Жива срца закриљује,
Српску наду оживљује.
Дечани су постојбина твоја,
А ти нада наших срца живих.

Бошњак (Турчин.)

Из недра нас братинскога
Туђа вјера силно трже,
Ал' нас гласи матерински
Из сна дугог пробудише.
Да очува домовину драгу
Бошњак своје најдражије даде.
Пророку се народ поклонио,
А за род је своју крвцу лио.

Род је ближи и од вере —
Ти му кнеже веру храни,
Он ће сродан да те брани.

(Наставиће се.)

Л И С Т И ЈА М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Женске сузе,“ „Тражи се васпитач.“) У уторник 18. јан. приказивана су оба поменута комада. Први је нов, по француском; а другије познат, немачки. Онај се збива у једном купатилу, где долазе два пара: Пера и Катица (Рашчић и Маринковића), Милан и Даница (Недељковић и К. Савићева). Пера је доброживелица и коцкар, кога је жена, пређе млада удовица, тако рећи купила. Милан и Даница су двоје млади који се љубе, којима нема ни три месеца како су се узели. (Шта ће им српска имена, кад после три месеца иду у купатило?). Даница је рада да дође до неких лепих бриљанских ободаца (минђуша). Милан је одвраћа од тога, не што не би имао за што да их купи, него што не ће да потхрањује у својој младој лепој жени — таштину. Али Катица стара пријатељица из „института“, учи Даницу, како се пренемагањем и сузама може доћи до жељеног накита, а уједно и одржати равнотежа према мужевљој жели за господарењем. Даница учини по савету, али се брзо покаје. Муж, који случајно дозна да је преварен, не верује више њезиним сузама; а она дозвавши да он хоће да иде на неки двојоб, у највећем очајању моли га и преклиње да верује њезином смеху, кад не ће сузама. Овоје вршак целе ове драматске малености, за тим се измире; шта више Катица, без икаква разлога, предаје Перу, несрећном коцкарку, кључ од благајнице, који је до сад она чувала. — Писац овога комада или је рад био да покаже, како савети какве старије „пријатељице“ могу каткад бити врло опасни по младу женидбену срећу, или је хтео каквој доброј глумици да да прилику, да покаже своју велику уметност; јер према коцкарку се заиста врло мало испречио. — Играло се, у цело узевши, добро. Катица је своју улогу лепо схватила и извела, особито је била добра учитељка женској мајсторији и финеси. Пера беше прави готован и злосрећни коцкар; само местимице неје добро поентовао, и. пр. оно: за што је волео узети удовицу него девојку. У оваким комадима све стоји до игре, геста, тона; они ишту већу студију. Милановој игри нема се шта приговорити, напротив, она беше путна; а и Даничина би била, да је само умела довољно да изрази онај очајни смех. Али то од ње и нејени захтевати; за то се хоће уметност глумище првога реда, а Даница, о којој је реч, она је тек добра почетница, која својим даром и трудом обећава леп напредак.

Други је комад с озбиљном тежњом. Карактери и обичаји истина туђи су, али човечји; а мимо

то нас у њему занима заплет и дух који то дело провејава. — Представа је испала округла. Похвалио имамо да споменемо не само Ружића, него и Суботића, Зорића, Недељковића и К. Савићеву, — свако у својој струци. Напредак Суботићев, у својој врсти, тако је знаменит, да се и радујемо и дичимо њиме. Едуардо (Станчић) беше такођер добар; он овога пута представљаше живахније и одрешитије.

Случајно се у оба комада помиње двојоб. Овај средњовечни обичај неје законом забрањен у Енглеској, али га друштво осуђује, па га драматски песници не употребљавају, осим у историјским комадима. А француски и немачки комади већином тако рећи немогу бити без ове „ритерске“ зачине, средства по себи врло неудесног и — неморалног. — У другом комаду помиње се при крају, како Едуардо ваља да узме свој у сестричину. За чудо је, како се у множини романских и германских комада с глумионице препоручује узимање братучеда, а овамо наука нам доказује, да се тако наслеђују породичне телесне и душевне мале, и крљави род човечији. У нас томе од увек стајаћу противни: а) задруга и чист морал у њојзи; брат од стрица, од тетке, исто је што и рођени; — б) црква источна. Поменутим моментима ваља написати преводиоци, при избору комада, да поклоне достојну пажњу.

(Б.)

К ЊИ Ж Е В И О С Т .

□ (Друштво св. Мохора у Целовцу) наступа с овом годином свој дванаести течај. За тако кратко време друштво је то својим радом продрло у народну множину и постало је маленом словеначком народу општа школа напретка, поуке и забаве.

Лане беше уписанних 17.400 чланова, од којих је сваки добио шест књига (близу 70 штампаних табака), за мали прилог од једне Форинте. По томе лајанске друштвене књиге разиђоше се у 104.400 истисака по свима словеначким областима, поучавајући, усрећавајући и подижући Словенце.

Ове године штампаће друштво у новоуређеној својој штампарији ових шест књига: 1. Живот светаца и светица божјих, 2. Живот и смрт Христова, 3. Трговина и обртност, 4. Умни сточар, 5. Вечерница, 6. Календар за 1873. Свака од ових књига штампаће се у 19 до 20.000 комада.

Малени словеначки народ (1,200.000), раскомадан при том још под вишне политичких управа, показује овим чињеницама, да је данас, relativном множином народном, најнапреднији међу Јужним Словенима.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИЛАТА.

ПРЕДСТАВА ТРИНАЕСТА.

БРОЈ 8.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 21 ЈАНУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI

ПРВИ ПУТ:

ШОЉУВАШ.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, ПО ТАЛИЈАНСКОМ ОРИГИНАЛУ ПРЕРАДИО Н. С. ЂУРЕОВИЋ.

О С О Б Е:

Урош	Брани.
Владан	Лукић.
Милица	Л. Маринковићева.

ПРЕ ТОГА:

ЉУБАВ И ФИЛОЗОФИЈА.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, ПОСРБИО ВОЖИДАР НЕДЕЉКОВИЋ.

О С О Б Е:

Веселић	Суботић.	Јелка, њена синовица	М. Недељковићка.
Бранко, његов син	Станчић.	Прока слуга.	Соколовић.
Настићка, удовица	Ј. Маринковићка.		

НА ПОСЛЕТКУ:

ДОКТОР РОБЕН.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, НАПИСАО ПРЕМАРЕЈ, ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ ПРЕРАДИО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

О С О Б Е:

Герик.	Ружић.	Артур, адвок. њен заручник	Недељковић.
Чексон, фабричар	Зорић.	Едита, њена собарица	Ј. Поповићева.
Мара, његова кћи	К. Савићева.	Слуга	Бунић.

У недељу 23. јануара ван претплате: „**МИЛОШ ОБИЛИЋ.**“ Трагедија у 5 чинова, од дра Јована Суботића.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА У ВЕЧЕ.